

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-348-4-43>

LEXICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF “SILVER BAY” BY JOJO MOYES

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЄС «СРІБНА ЗАТОКА»

Chumak H. V.   **Чумак Г. В.**

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Theory and Practice of Translation
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і практики
перекладу
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Derkach H. S.   **Деркач Г. С.**

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Foreign Languages
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Літературний переклад відрізняється від інших видів перекладу тим, що окрім передачі інформації, він виконує й естетичну функцію – відтворення багатства мови та авторської інтенції для читача. Художній переклад покликаний відтворити засобами цільової мови всі особливості вихідного твору, його стиль, атмосферу та гумор. Крім того, особливості та специфіка пов'язаних проблем художнього перекладу визначаються, насамперед, специфікою самого художнього твору.

Процес перекладу художніх творів – це свого роду виклик для перекладачів, який потребує від нього високої майстерності, соціокультурної компетенції та знання реалій іншомовної культури. У художньому перекладі необхідно не лише адекватно передати зміст, але й зберегти авторський стиль, настрій, емоції першоджерела [3, с. 120]. Для досягнення цієї мети перекладачі часто використовують лексико-граматичні трансформації, які являються одним із ключових аспектів перекладу художніх творів.

Для аналізу застосування перекладацьких трансформацій розглянемо оригінал роману Джоджо Мойєс «Срібна затока» та його переклад Юлії Підгорної та Дар'ї Петрушенко, зокрема зосередимось на аналізі

типових прикладів застосування лексичних перекладацьких трансформацій.

Розпочнемо з аналізу використання антонімічного перекладу у процесі відтворення тексту цільовою мовою:

Sometimes even I didn't know why I stayed open, other than that whaling was part of Silver Bay's history, and history is what it is, no matter how unpalatable [4, с. 6].

Часом навіть я не знала, чому не закрила його, – хіба для того, щоб полювання на китів лишилося частиною історії Срібної затоки. А історія така, яка вона є, байдуже, наскільки неприємна [1, с. 30].

Тут ми теж можемо прослідкувати використання антонімічного перекладу щодо виразу *why I stayed open*, що у перекладі відтворене негативним твердженням *чому не закрила його*, що можна вважати вдалим перекладацьким рішенням, оскільки використана трансформація допомагає передати сенс оригінального виразу та зберегти його значення у перекладі.

У наступному прикладі можемо побачити застосування генералізації, яка була використана для відтворення англійського слова *house* українським відповідником *споруда*, що є більш ширшим терміном, що може включати не лише житлові будинки, а й будь-який інший тип будівлі.

He used to sink them like my mother sank cups of tea, cracking open a Toohey's every couple of hours or so when he took a break from whatever house he was building [4, с. 13].

Колись він цмулив його, як моя мати цмулила чай, дець кожні дві години відкривав пляшку «Тугіз», роблячи перерву, яку б споруду не будував [1, с. 58].

У наступному реченні можемо спостерігати використання калькування у перекладі англійського слова *person*, яке відтворене за допомогою специфічного для української мови еквівалента *персона*.

I remember that feeling – when you're a kid and it's your birthday and for one day everyone makes you feel like the most special person in the world [4, с. 14].

Пам'ятаю це відчуття – коли ти дитина, і в тебе день народження, і один день усі поводяться з тобою як з найважливішою персоною у світі [1, с. 65].

Розглянувши застосування трансформацій генералізації та калькування, перейдімо до розгляду застосування більш складного підходу до перекладу художніх текстів – компенсації.

Her and her bloody fitness-instructor bloke and her half-share of everything and her stupid demands [4, с. 13].

Її та її довбаному інструкторові з фітнесу, її претензіям на пів майна, її тупим вимогам [1, с. 59].

У цьому випадку прийом компенсації використовується для відтворення семантики оригінального тексту, яка була втрачена. В англійській мові фраза *half-share of everything* описує власність, яка належить двом особам порівну, тобто кожен з них може претендувати на половину майна. Українською мовою ситуацію відтворили точніше, застосувавши трансформацію компенсації для передачі цієї семантики і відтворили її як *претензії на пів майна*.

У перекладі роману також трапляється застосування конкретизації у процесі: *Nino Gaines – or should I say my husband? – bought the old Bullen place* [4, с. 99].

Ніно Гейнс – чи краще сказати «мій чоловік»? – купив ділянку Булленів [1, с. 423].

У цьому прикладі, ми можемо побачити застосування конкретизації щодо відтворення англійського слова *place*, яке у цільовому тексті відтворили за допомогою конкретизованого українського відповідника *ділянка*, що точно передає зміст оригінального тексту.

I guess we were all a bit like that, the crews [4, с. 13].

Гадаю, усі ми, моряки, певною мірою були такими [1, с. 60].

Тут ми маємо яскравий приклад застосування конкретизації стосовно англійського слова *crews*, яке українські перекладачі відтворили за допомогою більш наближеного до сюжету відповідника *моряки*, що загалом допомогло зробити переклад речення більш точним та зрозумілим для читача.

Розглянувши приклади застосування конкретизації, проаналізуємо застосування модуляції.

You couldn't miss him. He stood there in his dark blue pen-pusher's suit, flanked by two oversized matching suitcases, gazing back towards the main street [4, с. 13].

Він стояв у своєму темно-синьому бюрократичному костюмчику з двома непомірними валізами однакового кольору по боках й озирався в бік центральної вулиці [1, с. 60].

У даному реченні маємо два чудових приклади застосування трансформації модуляції. Перший приклад стосується виразу *pen-pusher's suit*, який було перекладено як *бюрократичний костюмчик*, що є прикладом трансформації модуляції. Оскільки термін *pen-pusher* не є загальноживаним в українській мові, його значення відтворили за допомогою більш зрозумілого відповідника *бюрократичний*. Та другий, який стосується слова *flanked*, яке було перекладене як *по боках*, що передає його значення у контексті, тобто описує розташування двох валіз поруч з головним героєм.

Наостанок розглянемо також застосування транскрипції та транслітерації у перекладі тексту роману українською мовою.

A newspaper reporter came all the way from Newcastle and took a picture of me standing next to it [4, с. 1]. – Из самого Ньюкасла прибув репортер і сфотографував мене поряд із цією рибою [1, с. 7].

У даному прикладі, транскрипцію застосували щодо назви міста *Newcastle*. У цільовому тексті звукову форму іншомовного слова відтворили за допомогою фонем мови перекладу *Ньюкасла*.

А також розглянемо декілька прикладів застосування транслітерації: *Old Carter was selling it [4, с. 15]. – Це старий Картер продавав [1, с. 67].*

Sydney. Once. I wasn't there very long [4, с. 14]. – У Сідней. Одного разу. Давно там не був [1, с. 62].

У цих прикладах теж можемо спостерігати застосування транслітерації і транскрипції щодо відтворення українською назви міста *Sydney*, та прізвиська чоловіка *Carter*; графічну форму яких відтворили як *Сідней* та *Картер*.

Проведений аналіз використання лексичних трансформацій свідчить про комплексність їх застосування в українському перекладі роману Джорджо Мойєс «Срібна затока». Найчастіше перекладачки використовували генералізацію, калькування та модуляцію, рідше – конкретизацію та компенсацію. Зокрема, комплексний характер застосування перекладацьких трансформацій робить переклад більш точним та адекватним. Також варто відзначити, що в більшості випадків застосування лексичних трансформацій є виправданим.

Література:

1. Мойєс Дж. Срібна затока: роман / пер. з англ. Д. Петрушенко, Ю. Підгірної. Харків: Книжк. клуб «Клуб Сімейн. Дозвілля», 2021. 426 с.
2. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. Проблеми гуманітарних наук. Серія Філологія. 2018. № 42. С. 119–127. URL: <https://doi.org/10.24919/2522-4557.2018.42.148092> (дата звернення: 29.08.2023).
3. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
4. Moyes J. Silver Bay. The Free Books Online. URL: <https://thefreebooksonline.net/fiction/u4904.html> (date of access: 29.08.2023).